ازجانب خود و درآردایشان را به بوستان ها میرودزیرآن جویها جاویدان آنجا خوشنود شد خداازایشان وخوشنود شدند ایشان ازخدا ایشانند لشکر خداآ گاه شو هرآئینه لشکر خداایشانند رستگاران (٢٢) .

سُورَةُ الْحَشْر

سوره حشر مدنی است وآن بیست وچهار آیت وسه رکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدای بخشاینده مهربان .

سَبَّحَ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ①

[(١)] به پاکی یاد کرد خدای را آنچه در آسمان هاست وآنچه درزمین ست واوست غالب باحکمت (١) .

هُوَ الَّذِيٓ اَخْرَجَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ مِنْ دِيَارِهِمْ
لِاَوَّلِ الْحَشْرِ ۚ مَا ظَنَنْتُمْ اَنْ يَّخْرُجُوْا وَظَنُّوْٓا اَنَّهُمْ مَّانِعَتُهُمْ حُصُوْنُهُمْ
مِّنَ اللّٰهِ فَاَتٰىهُمُ اللّٰهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوْا ۚ وَقَذَفَ فِيْ
قُلُوْبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُوْنَ بُيُوْتَهُمْ بِاَيْدِيْهِمْ وَاَيْدِي الْمُؤْمِنِيْنَ ۚ
فَاعْتَبِرُوْا يٰٓاُولِي الْاَبْصَارِ ②

اوست آنکه بیرون راند آنان را که کافرشدند ازاهل کتاب از خانه های ایشان در اوّل جمع کردن لشکر، گمان نه داشتید شما ای مسلمانان که بیرون روند و گمان میکردندآن کافران که نگاهدارندۂ ایشان باشندقلعه های ایشان ازعقوبتِ

---

(١) مترجم گوید که آن حضرت صلی الله علیه وسلم چون بمدینه آمدند بابنی نضیر صلح کردند وایشان بسبب شقاوت ازلی سعی عداوت آنحضرت صلی الله علیه وسلم پیش گرفتند آنحضرت صلی الله علیه وسلم اراده فرمود که آنجماعت را جلاوطن فرماید منافقان آن ملاعین را پیغام فرستادند که شما قتال کنید ودر جنگ استواری ورزید که مارفیق شماایم خدای تعالی برخلاف اراده منافقان دراول جمع کردن لشکر بریهودالقا رُعب فرمودتاعاجز آمدند وجلاوطنی اختیار کردند و سخن اهلِ نفاق را نشنیدند وبقتال وتکرار جمع رجال اتفاق نیفتادواموال ایشان فَیء شدوفَیء آنراگویند که بغیر قتال بدست مسلمانان افتد خدای تعالی منت بر مسلمانان نهادحکم فَیء بیان فرمود وازارادۂ منافقان خبر داد والله اعلم .

خدا پس بیامد بایشان عقوبتِ خدااز آن جاکه گمان نمی کردند وافگند دردل های ایشان ترس را خراب میکردند خانه های خودرا بدست های خویش وبدست های مسلمانان پس عبرت گیرید ای خداوندانِ بصیرت (٢) .

وَلَوْلَآ أَنْ كَتَبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَآءَ لَعَذَّبَهُمْ فِى الدُّنْيَا ۖ
وَلَهُمْ فِى الْاٰخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ (٣)

وا گرنه آن بود که نوشت خدا برایشان جلاوطنی را هرآئینه عقوبت میکردایشانرا دردنیا[1] وایشان راست درآخرت عذابِ آتش (٣) .

ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَآقُّوا اللّٰهَ وَرَسُولَهٗ ۖ وَمَنْ يُّشَآقِّ اللّٰهَ فَإِنَّ اللّٰهَ
شَدِيدُ الْعِقَابِ (٤)

این عذاب بسبب آنست که ایشان مخالفت کردند باخداورسول اووهر که مخالفت کند باخداپس هرآئینه خداسخت عقوبت ست (٤) .

مَا قَطَعْتُمْ مِّنْ لِّيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَآئِمَةً عَلٰٓى أُصُوْلِهَا فَبِإِذْنِ اللّٰهِ
وَلِيُخْزِىَ الْفٰسِقِيْنَ (٥)

آنچه بریدید ازدرختِ خرما یا گذاشتیدآن را ایستاده بربیخ و ریشه های آن پس به فرمان خدابود وتاخوار کند بدکاران را[2] (٥) .

وَمَآ أَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مِنْهُمْ فَمَآ أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ
وَّلَا رِكَابٍ وَّلٰكِنَّ اللّٰهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهٗ عَلٰى مَنْ يَّشَآءُ ۚ وَاللّٰهُ عَلٰى
كُلِّ شَىْءٍ قَدِيْرٌ (٦)

وآنچه عائد گردانید خدابرپیغامبر خوداز اموال (بنی نضیر) پس نتاخته بودید برآن اسپان را ونه شتران را ولیکن خدا غالب میگرداند پیغامبران خودرا برهرکه خواهد وخدا برهرچیز تواناست (٦) .

مَآ أَفَآءَ اللّٰهُ عَلٰى رَسُوْلِهٖ مِنْ أَهْلِ الْقُرٰى فَلِلّٰهِ وَلِلرَّسُوْلِ
وَلِذِى الْقُرْبٰى وَالْيَتٰمٰى وَالْمَسٰكِيْنِ وَابْنِ السَّبِيْلِ ۙ كَىْ لَا

آنچه عائد گردانید خدا برپیغامبر خود ازاموال ساکنان ده ها خدای راست و

---

(١) بنوعی دیگر والله اعلم .

(٢) یعنی قطع درخت میوه دار وقت جهاد جائز است وترك آن نیز جائز والله اعلم .

يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ ۚ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ
مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۖ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾

پیغامبررا وخویشاوندان را[١] ویتیمان را وفقیران را وراه گذررا (بیان فرمودیم) تانباشد آن دستگردان میان توانگران ازشما وهرچه بدهد شمارا پیغامبر بگیریدآن را وهرچه منع کند شمارا ازآن بازایستید وبترسید ازخدا هرآئینه خداسخت عقوبت است (٧) .

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۚ
أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

آن فَیء فقیران هجرت کننده راست آنانکه بیرون کرده شدایشان را ازخانه های ایشان و اموالِ ایشان می طلبند نعمت را از پروردگار خویش وخوشنودی را ونصرت میدهند خدا وپیغامبررا این جماعت ایشانند راست وعده(٨) .

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ
إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ
عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ۚ وَمَن يُوقَ شُحَّ
نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾

ونیز آنان راست که جای گرفتند بدارالاسلام[٢] وجای پیداکردند درایمان پیش از مهاجران دوست میدارند هرکه هجرت میکند بسوی ایشان ونه می یابند درخاطرِ خود دغدغه ازطرف آنچه داده شد مهاجران را ودیگران را اختیار میکنند برخویشتن و ا گرچه باشد ایشانرا احتیاج وهرکه نگاهداشته شدازحرصِ نفسِ خویش پس آنجماعت ایشانند رستگاران (٩) .

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا

ونیز آنان راست که آمدند بعد مهاجران و

---

(١) یعنی خویشاوندان پیغامبررا .
(٢) یعنی به مدینه .

الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ
آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ⑩

انصار میگویند ای پروردگار ما بیامرز مارا و برادران مارا که سبقت کر دند برما به ایمان آوردن وپیدامکن دردل های ما هیچ کینه نسبت به آنانکه ایمان آوردند ای پروردگار ماهرآئینه تو بخشایندهٔ مهربانی[1] (۱۰) .

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ
فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ ⑪

آیاندیدی بسوی آنانکه منافق شدند میگویند آن برادرانِ خودرا که کافرند ازاهل کتاب ا گر جلاوطن کرده شود شمارا البته بیرون شویم نیز همراه شما وفرمان قبول نه کنیم در مقدمهٔ شما هیچکس را هرگزو ا گرجنگ کرده شودبا شما البته نصرت دهیم شمارا وخداگواهی میدهد که ایشانند دروغگویان (۱۱) .

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا لَا يَنصُرُونَهُمْ وَلَئِن
نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ ⑫

ا گرجلاوطن کرده شوند جلاوطن نه شوند همراه ایشان (منافقان) و ا گرجنگ کرده شود با ایشان نصرت ندهند ایشانرا و ا گر بفرض نصرت دهند ایشانرا رااالبته بازگردانند پشت های خودرا بعد ازآن مدد کرده نشود ایشانرا (۱۲) .

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِم مِّنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ ⑬

هرآئینه شمااى مسلمانان بارعب ترید درخاطر های ایشان ازخدا این بسبب آنست که ایشان قومی هستند که نمی فهمند[2] (۱۳) .

---

(۱) مترجم گوید ازین آیت معلوم شد که درفَیء هر مسلمان را حق ست پس احوج فالاحوج راباید دادتاآنکه مال فَیء کفایت کند والله اعلم .

(۲) یعنی ازعذاب خدا که مؤجل ست پرواندارند والله اعلم .

لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ ۚ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ ۚ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ۚ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾

جنگ نکنند باشما یکجا شده مگردر ده هائی که برآن حصار ساخته باشند یا ازپس دیوار ، جنگ ایشان درمیان خویش سخت است می پنداری ایشان را همه یکجا مجتمع شده ودلهای ایشان پراگنده است این بسبب آنست که ایشان قومی هستند که درنمی یابند[1] (١٤) .

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ۖ ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

داستانِ ایشان مانند داستان آنانست که پیش ازایشان بودند درنزدیکی چشیدند وبالِ گناهِ خودرا و ایشانراست عذاب دردناك[2] (١٥) .

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾

داستانِ منافقان بااهل کتاب مانند داستانِ شیطان ست چون گفت آدمی را کافر شوپس چون کافرشد گفت هرآئینه من بی تعلقم ازتو هرآئینه من میترسم ازخدا پروردگار عالمها (١٦) .

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا ۚ وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾

پس شدعاقبت کاراین شیطان واین آدمی آنکه ایشان درآتش باشند جاویدان آن جا واین ست جزای ستمگاران (١٧) .

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ ۖ وَاتَّقُوا اللَّهَ ۚ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾

ای مسلمانان بترسید ازخدا وبایدکه تأمل کند هر شخص که چه چیز پیش فرستاده است برای فردا[3] وبترسید ازخدا هرآئینه خدا خبردارست بآنچه می کنید (١٨) .

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ

ومباشید مانند آنانکه فراموش کردند

---

(١) یعنی بایکدیگر خانه جنگی ها دارند مصلحت ایشان یکی نیست والله اعلم .
(٢) یعنی چنانکه اهل بدر مغلوب ومنهزم شدند ایشان نیزمنهزم گشتند والله اعلم .
(٣) یعنی برای روزقیامت .

هُمُ الْفٰسِقُوْنَ ﴿١٩﴾

خدارا پس خدافراموش گردانید ازخاطرِ ایشان تدبیر حالِ ایشانرا این جماعت ایشانند بدکاران (١٩) .

لَا يَسْتَوِيْٓ اَصْحٰبُ النَّارِ وَاَصْحٰبُ الْجَنَّةِ ۭ اَصْحٰبُ
الْجَنَّةِ هُمُ الْفَاۗىِٕزُوْنَ ﴿٢٠﴾

برابرنیستند اهل دوزخ واهل بهشت، اهل بهشت ایشانند بمطلب رسندگان (٢٠) .

لَوْ اَنْزَلْنَا هٰذَا الْقُرْاٰنَ عَلٰي جَبَلٍ لَّرَاَيْتَهٗ خَاشِعًا
مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللّٰهِ ۭ وَتِلْكَ الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا
لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُوْنَ ﴿٢١﴾

ا گرفرود می‌آوردیم این قرآن را برکوهی هرآئینه میدیدی آنرانیایش کرده پاره پاره شده ازخوف خداواین داستان هارا بیان می کنیم برای مردمان تاایشان تأمل کنند (٢١) .

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ عٰلِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ۚ
هُوَ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيْمُ ﴿٢٢﴾

اوست آن خدا که نیست هیچ معبود برحق مگراو دانندۀ نهان وآشکاراوست بخشایندۀ مهربان (٢٢) .

هُوَ اللّٰهُ الَّذِيْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ ۚ اَلْمَلِكُ الْقُدُّوْسُ السَّلٰمُ
الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيْزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ ۭ سُبْحٰنَ اللّٰهِ
عَمَّا يُشْرِكُوْنَ ﴿٢٣﴾

اوست آن خداکه نیست هیچ معبود برحق مگراو پادشاه نهایت پاك سلامت ازهمه عیب امن دهنده نگاهبان غالب خود اختیار بزرگوار پاکی خدای راست ازشریك مقرر کردن ایشان (٢٣) .

هُوَ اللّٰهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْاَسْمَاۗءُ الْحُسْنٰى ۭ
يُسَبِّحُ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيْزُ
الْحَكِيْمُ ﴿٢٤﴾

اوست خدا آفریدگار نوپدید آرندۀ نگارنده، اوراست نامهای نیك به پاکی یاد میکند اوراهرچه درآسمان ها وزمین ست واوست غالب باحکمت (٢٤) .

سُوْرَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

سوره ممتحنه مکی است وآن سیزده آیت ودورکوع است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

بنام خدای بخشاینده مهربان .

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَتَّخِذُوْا عَدُوِّيْ وَعَدُوَّكُمْ اَوْلِيَاۗءَ تُلْقُوْنَ

[1] ای مسلمانان دوستان مگیرید دشمنانِ

(١) مترجم گوید آنحضرت صلی الله علیه وسلم خواستند که بفتح مکه متوجه شوند =